

Egy szociológiai felmérés margójára

„Ha nézem az eget, kezed művét, a holdat és a csillagokat, melyeket alkottál, mi az ember, hogy figyelmemre méltatod, és az emberfia, hogy meglátogatod? Kevéssel tetted őt kisebbé az angyaloknál, dicsőséggel és tisztelettel koronáztad, és kezei művei fölé állítottad.” (8. Zsoltár)

Mindig is elbűvölt az emberi elme csodája. Sok minden mondatta már ezt velem eddigi életem során, de talán a legizgalmasabb kérdés, hogy hogyan képes az ember látszólag teljesen egyértelmű és világos tényekből homlokegyenest különböző következtetésekre eljutni. Izgalmas kérdés már maga a következtetések kialakulásának dinamikája is, hát még az a minden ember életében egyedi és megismételhetetlen módon megvalósuló eszmetörténeti idővonal, mely csak és egyedül őrá jellemző, és ezen egyedisége által gazdagítja az egész emberiség gondolatosságát, megismerését, tudását a világról és benne magunkról.

Ilyen egymást kölcsönösen gazdagító közösségként tekintetem mindig az amatőr-csillagászok közösségére is. Sokféle motívum vezet ide az embert, talán két egyforma út nincs is, melyen az ember eljut az amatőr-csillagászatig. Ezeknek az összessége adja azt az emberi, humán többletet a száraz természettudományhoz, mely lelkesé, elhivatottá alakítja az embert, aki mások számára is hozzáférhetővé akarja tenni ezt a hobbit, szenvedélyesen téve tanúságot a csillagos éggel való találkozás életformáló élményéről annyi-meg annyi ingyenes, fáradságos, ellenszolgáltatást fel sem tételező előadás-bemutató során. Fanatikusnak szokták mondani azt, aki ilyen önzetlen lelkesedéssel áll egy ügy mögött. Én mindig is úgy gondoltam, ebben az esetben ez a jelző mindenképp megtisztelő és hízelgő, szinonimája mindannak, ami minket, amatőr-csillagászokat hajt nem csak a világegyetem és a csillagos ég megismerésében, hanem legalább annyira eme csodálatos, életlen át tartó „kór” terjesztésében is. Engedtessek meg, hogy a

továbbiakban egy kis személyes hitvallásként megfogalmazzam, mi is az én egyéni motívumom, mi az, ami engem ebbe a közösségbe vonzott, és milyen többletet ad hozzá életemhez az, hogy – ha egy kis túlzással is, de valamilyen szinten – amatőr-csillagásznak mondhatom magam.

Az eget beszélik Isten dicsőségét, és kezeinek munkáját hirdeti az égboltozat.” 19. zsoltár

Már kisgyermek koromban élénken foglalkoztatott a világegyetem, különös élmény volt számomra Farkas Bertalan ürrepülése, az a számtalan eredmény, amiről az ember hétről hétre hallhatott az űrkutatás terén. Talán az észlelő csillagászat terén legmeghatározóbb élményem volt a Halley üstökös megjelenése, melyet édesapám 10x40-es Revue binoklijával csodálhattam meg. Örök emlék marad egy általános iskolai osztálykirándulás, melyről sok barátomnak a Nagycirkusz, nekem pedig a planetárium előadás maradt meg az emlékezetemben. Sorolhatnám a szebbnél szebb élményeket a kirándulásokon csillagos ég alatt töltött időkön át az első (még Praktika fényképezőgéppel készített) holdfotóig, de biztos vagyok

A három mágus – a kor csillagásza – hódolnak a Megváltó előtt. Ravennai mozaik a VI. századból

benne, hogy mindenki fel tudná hasonlítani az élményeit, melyekre nem csak nosztalgiával, hanem mint mai személyiségének meghatározó elemeire tekint vissza.

Ami ezek mellett meghatározó volt számomra: vallásos családban nőttem fel, és amilyen természetes volt mindaz, amit a világegyetemről és a természettudományokról hallottam az iskolában és a tudományt népszerűsítő médiumokban, olyan magától értetődő volt számomra az is, hogy ezt egy Teremtőnek köszönhetem. Mindig is lenyűgözött, milyen csodálatos összhang és harmónia van az Istenbe vetett hitem és a természettudományok világunkról szóló kijelentései között, és ez azután sem változott, hogy görögkatolikus pap lettem. Ezzel el is érkeztem ahhoz a ki nem mondott, általában tudatosan meg nem fogalmazott, de mégis egyik legalapvetőbb tapasztalatomhoz – én is csak sokkal később fogalmaztam meg magamnak, pedig milyen magától értetődő is -, miszerint akármelyik körből kerültek is ki ismerőseim, barátaim, ugyanazoknak a dolgoknak tudtunk örülni, ugyanazok a kér-

dések foglalkoztattak minket, ugyanazokra a dolgokra vágytunk, még a jövőről alkotott elképzeléseink is nagy vonalakban azonos mederben haladtak. De nem csak akkor, hanem mai barátaim és ismerőseim között is így van ez, sőt, amatőr csillagász társaimra is érvényes: akár azt a gondolatot valljuk magunkénak, hogy ez a világegyetem a semmiből keletkezett önmagától és nincs egy Tervező, aki azt tudatosan megalkotta, akár meggyőződésünk, hogy Isten a semmiből teremtette a világot, ennek a társadalomnak, ennek a mai kornak vagyunk a gyermekei. Mindnyájunkat egyformán foglalkoztatnak a magánélet (sors, egzisztencia, betegség, halál), a közélet-politika (igazságosság, méltányosság, közjó), a világ (keletkezése, léte, fejlődése) kérdései.

Mindez azért izgalmas kérdés számomra, mert úgy vélem, mindkét meggyőződés számára van egy olyan pont, amikor mérhetetlenül közel kerül egymáshoz, talán össze is találkozik, és kart öltve vezet tovább az embert. Mire is gondolok? Legyünk istenhívők vagy ateisták, a világ kérdései számunkra

A jövő nemzedékének „beoltása”. Nyírbátori távcsöves bemutató

– persze erősen leegyszerűsítve – két csoport köré sorakoznak fel: a HOGYAN és a MIÉRT. Végző soron mindkettőre választ keresünk. Keresünk a választ arra, hogy hogyan működik a testünk, a világegyetem hogyan épül fel a legapróbb építőkövektől kezdve a galaxishalmazokig, hogy hogyan irányítják a természeti törvények világunkat és benne a mi szervezetünket, és mindezekre egzsakt válaszokat kapunk a természettudománytól, segítve és sokkal tudatosabbá, nem utolsósorban kényelmesebbé téve életünket. De keresünk a választ olyan kérdésekre is, melyek túlmutatnak ezeken a dolgokon, a miértekre: hogy miért pont itt és most élek, miért pont ebbe a családba születtem, miért van a világon háború és erőszak, miért vannak az életemben nem csak örömök, hanem bánatok, tragédiák is, miért kell egyszer elmúlnom ebből a világból... miért van egyáltalán itt ez a csodás világegyetem, vagy ahogy annak idején Leibnitz feltette a kérdést: „Miért van inkább valami, mint semmi?” Olyan kérdések ezek, melyekre a kereső emberi elme már nem kapja meg a teljes választ a természet-tudományoktól. Ez az a pont, ahol színre lép a filozófia és a vallás. És ez az a pont,

ahol el kell hogy ismerje az ember, hogy ha nem akar illetéktelenné válni, sem a természettudomány, sem a vallás nem léphet át a másik területére. Életünk nagy határkérdései elvezetnek minket arra a területre, ahol már nem szembenállás, hanem együttműködés-ként élhetjük meg a tudomány és a vallás létét ugyanabban a világban:

„A Tudomány révén az ember megkísérli felkutatni a természet törvényeit. A vallás révén azon igyekszik, hogy a Teremtő céljait megértse. Mindkét megközelítés valójában a végső igazság keresése. A vallás és a tudomány olyan mint egy ház két ablaka, melyen keresztül a Teremtő valóságát és a teremtett világban megnyilvánuló törvényeket látjuk. „

(Wernher von Braun)

„Csak a tudomány vagy a vallás terén iskolázatlan emberek gondolhatják azt, hogy ez a kettő szemben áll egymással.”

(Paul Sabatier, 1854-1941, Nobel-díj, kémia)

Ugyanazt az egy világot próbáljuk megismerni, akár a hogyanra, akár a miéltre kérdezzünk rá. És ha a mind teljesebb meg-

Iskolai napfogyatkozás-bemutató 2015. március 20-án

ismerésre törekszünk, mindkét kérdéskörre keresnünk kell a válaszokat. Az elmúlt időszakban elkészített szociológiai felmérés eredménye számomra nem várt, de bizakodásra okot adó következtetésre vezetett: az amatőrcsillagász közösség gondolkodó, kérdező, nyitott és érdeklődő emberekből áll. Talán nem kell részletesen taglalnom, milyen fontos fogalmak ezek mai korunkban, amikor minden ezek ellen dolgozik. Amit pedig a cikk elején leírtam, talán mindezek fényében még érthetőbb: a mindnyájunk által ismert tények alapján az amatőrcsillagászok gyakorlatilag fele-fele arányban jutottak el Isten létezésének elfogadásáig vagy elutasításáig. Mindaz a csoda, melyeket akár közvetlenül szemünkkel nézünk távcsöveinken keresztül, akár mérhetetlen energiát befektetve igyekszünk azt minél tökéletesebben megörökíteni, mégsem korlátozzák ezek oly mértékben gondolkodásunkat, hogy ne alkothatnánk saját személyes véleményt és meggyőződést a legfontosabb kérdéssel kapcsolatban. Sajnos manapság sok minden nem így működik a világban, és én örülök, hogy a mi közösségünkben ez még most is így zajlik!

A felmérés másik nagy megerősítése számomra az az eredmény volt, hogy az amatőrcsillagászok mennyire közösségi tevékenységnek fogják föl a csillagászatot. Szándékosan megerősítő eredményt írtam, mert ezt mint bizonyára sokan mások is, én folyamatosan tényként tapasztalom. Az az

önzetlen segítő szándék, kötetlen együttlét képessége, mely megvan bennünk, olyan közösségi érték, melyet őrizni kell. Ez azt mutatja meg számomra, hogy ha nem is tudatosan, de a zsigereinkben legbelül mindnyájan átérezzük, hogy egy közösség tagjai vagyunk: amatőrcsillagászok, magyarok, végső soron pedig emberek. Emberek, akik fölé ugyanaz a káprázatos égbolt feszül, és ezen a kapcsolaton nem változtat az, hogy az égbolt szépsége csak az anyagi világ, vagy Isten gazdagságára ébreszt rá minket, hogy a végtelenség látványától pusztán csak tátva marad a szánk, vagy Isten hatalmassága jut eszünkbe, hogy a világűr és a fizika törvényeinek összetettsége a világ-mindenség végtelen bonyolultságát, vagy Isten teremtő fantáziáját villantja fel. Ezek nem szétválasztó, hanem egymást gazdagító mozzanatok, és az egyéni látásmódunkkal az egészet tesszük színesebbé és gazdagabbá. Az égboltra tekintve, a hatalmas méretekre és távolságokra gondolva közösen éljük át, hogy kicsik vagyunk, mégis milyen nagyok, hogy törekenyek, mégis egyediek és megismételhetetlenek, és ez számomra minden egyes alkalommal igazi CSODA.

És hogy miért is lehet ez? Én úgy gondolom, az érdek nélküliség (nem érdektelenség!) miatt. Hiszen amatőrcsillagász nem lesz az ember számításból, csak érdeklődésből. Ingyen nem fog segíteni a másíknak, csak önzetlenségből és barátságból. Több százezer forintos műszerekbe belekukkantani az érdeklődőket nem engedi az ember, hacsak meg nem akarja osztani velük is az élményt. Ez az, ami minket összeköt, és én úgy gondolom, hogy ez lehet a jövő záloga továbbra is. Ha tudunk közösségként létezni, azt megélni, személy-személy közötti kapcsolatban, hogy valóban olyan amatőrcsillagász közösség legyünk, amilyennek annak idején megálmodtak minket, amilyenek ez a szociológiai felmérés leképezett, és amilyenként hiszem, hogy meg van a helyünk és a szerepünk nem csak a ma, hanem a holnap Magyarországon is.

Béres Gábor
görögkatolikus pap, amatőrcsillagász